

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра соціальної роботи та соціальної педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Дека́н факультету

Стт Людмила СТАНІСЛАВОВА*30 серпня* 2024 р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Соціальна експертиза та прогнозування
 Освітньо-професійна програма Соціальна робота. Соціальна педагогіка
 Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач	Голова Наталія Іванівна
Профайл викладача	http://spsr.khnu.km.ua/nasha-komanda/
E-mail викладача	nata_golova@ukr.net
Контактний телефон	+38098 416 18 75
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=3645
Консультації	Очні: понеділок, 4-а пара, аудиторія 3-313; онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проєкт	Контрольна робота	Залік	Іспит	
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота студента, в т.ч. ІРС					
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття							
О	Д	1	1	5,0	150	51	34		17		99					+
О	З	1	1	5,0	150	16	8		8		134					+

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна програма до курсу «Соціальна експертиза та прогнозування» розроблена для забезпечення навчального процесу студентів напряму підготовки «Соціальна робота», з метою ознайомлення майбутніх фахівців із структурою та змістом дисципліни, надання їм конкретної компетентності з проблем соціальної роботи, також методичної допомоги під час аудиторних навчальних занять, науково – пошукової та дослідницької роботи і самостійної підготовки. Курс сприяє формуванню у майбутніх спеціалістів загальної картини уявлень про цілі, завдання, структуру зміст і специфіку роботи соціального працівника.

Тому в умовах реформування країни, коли значна частина населення потребує екстреної соціальної допомоги та соціального захисту, особливої актуальності та поширення в суспільстві набуває професійна діяльність, спрямована на вирішення соціальних проблем людей — соціальна робота.

Дисципліна «Соціальна експертиза та прогнозування» є складовою циклу дисциплін професійної і практичної підготовки, які вивчаються студентами спеціальності «Соціальна робота». У процесі вивчення цієї дисципліни передбачається опанування ними знань, що стосуються суті, мети, завдань, основних методів, форм і прийомів соціального прогнозування.

Пререквізити: інноваційні технології соціальної та соціально – педагогічної роботи, управління соціальними проєктами та послугами, методологія і організація наукових досліджень, психолого – педагогічні основи соціальної роботи з неповносправними.

Кореквізити: соціальна робота у сфері зайнятості, практикум із соціальної роботи, технології соціальної та соціально – педагогічної роботи в зарубіжних країнах, робота соціального педагога в закладах освіти.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни полягає в ознайомленні студентів з основами соціальної експертизи та прогнозування, як загальною соціальною технологією роботи соціального працівника; вивчення сутності, історії розвитку, основних методів соціального прогнозування; відпрацювання первинних практичних навичок, щодо застосування одержаних знань для розробки соціальних прогнозів.

Завдання дисципліни. Вивчення цієї дисципліни необхідне для розвитку загальної і професійної культури особистості майбутнього соціального працівника, оволодіння ним уміннями та навичками професійного прогнозування та експертизи.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: досконало **володіти** особливостями процесу історичного розвитку та сучасного етапу функціонування соціальної роботи; **показувати** навички самостійної роботи, **демонструвати** критичне та самокритичне мислення; **організовувати** та **керувати** соціально-педагогічною взаємодією; **знати** та **розуміти** основні моделі соціальної політики та соціальної роботи; **застосовувати** методи та принципи ефективного впливу; **застосовувати** набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно **інтерпретувати** отримані результати; **характеризувати** основні методи прогнозування та експертизи.

Тематичний план дисципліни і календар його виконання.

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Поняття про соціальне прогнозування та експертизу	Поняття про соціальне прогнозування та експертизу	I.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. II.Відшукайте у довідково-енциклопедичній літературі визначення соціальної роботи як виду професійної діяльності. Проаналізуйте їх. Яке з них, на Вашу думку, найкраще відображає її сутність у сучасних умовах розвитку суспільства? III.Законспектувати основні міжнародні документи в сфері соціальних прав людини (5документів, конвенції тощо) V.Підготувати реферати відповідно до теми.	5	[1, с. 11-18; 4, с. 8-26; 8, с. 9-44]
2	Соціальне прогнозування та експертиза в практиці соціальної роботи		I.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. II.Реферативні доповіді ТК№1	5	[1, с. 529-536; 2, с. 9-22; 5, с. 446-461]
3	Поняття про методи в соціальному прогнозуванні. Суб'єкти експертних оцінок	Практичне значення соціальної експертизи у соціальній роботі	I.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. II.Реферативні доповіді ТК№2	5	[1, с. 536-549; 2, с. 22-40; 5, с. 462-468]
4	Види методів та їхня характеристика		1.Здійснити порівняльний семантичний аналіз понять «прогнозування» («прогноз») і «передбачення». 2.Написати твір-роздум на тему	10	[1, с. 546-556; 2, с. 41-74; 5, с. 469-474]

			«Навіщо соціальному працівнику вивчати соціальне прогнозування».		
5	Соціальне прогнозування в структурі майбутнього	Характеристика методів соціального прогнозування	I.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. II.Реферативні доповіді ТК№3	5	[1, с. 557-564; 2, с. 88-123; 5, с. 475-480]
6	Види прогнозування		1.Скласти таблицю «Методи соціального прогнозування» 2.Запропонувати власний метод соціального прогнозування. ТК №4	10	[1, с. 477-494; 3, с. 7-81; 5, с. 493-503]
7	Програми та проекти в соціальному прогнозуванні	Концепція «технологічного прогнозування» і її сутність. Методологія технологічного прогнозування	I.Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. II.Реферативні доповіді	10	[1, с. 509-513; 2, с. 241-264; 3, с. 83-96; 115-131; 164-166; 5, с. 508-509; 514-521]
8	Підготовчо-організаційний етап соціального прогнозування.		Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка презентації за темами 1-8.	5	[1, с. 524-529; 2, с. 459-473; 3, с. 203-216; 229-247; 5, с. 537-542]
9	Аналітично-методичний етап соціального прогнозування.	Організація соціального прогнозування	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК5.	5	[1, с. 412-450; 4, с. 78-89]
10	Результати соціальної експертизи та специфіка їх використання		Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання. ТК №5	5	[1, с. 34-46; 4, с. 26-59; 5, с. 45-62]
11	Дії в соціальному прогнозуванні	Організаційно-методичні основи проведення соціальної експертизи у соціальній роботі	1.Розробити схему «Становлення концепції «технологічного прогнозування». 2.Сформулювати робочі гіпотези щодо розвитку і вирішення соціальної проблеми.	5	[2, с. 34-46; 4, с. 26-59; 18, с. 45-62]
12	Діагностика та дослідження в соціальному прогнозуванні		1.Скласти власну програму прогнозного дослідження Типова прогнозна розробка у будь-якій сфері на вибір: - політичні дії певного політичного діяча. -наслідки певного політичного рішення -освітня реформа в Україні; -майбутнє української національної культури; -розвиток кримінальної ситуації у місті; - вирішення проблеми наркотизації в Україні -вирішення проблеми алкоголізації в Україні.	5	[3, с. 34-46; 4, с. 26-59; 6, с. 45-62]

13	Дослідження в соціальному прогнозуванні на основі історичних принципів	Особливості пошукового прогнозу	1. Побудувати модель будь-якого соціального об'єкта з набору соціологічних показників.	5	[3, с. 34-46; 4, с. 26-59; 6, с. 45-62]
14	Прогнозування у сфері соціальної роботи		1. Вимоги до соціологічного дослідження. 2. Скласти анкету для соціологічного опитування. 3. Типова прогнозна розробка у сфері соціальної роботи. ТК№6	5	1, с. 557-564; 2, с. 88-123; 5, с. 475-480]
15	Соціальне прогнозування у сфері освіти	Поняття про нормативний прогноз	1. Розробка схем «З якими науками пов'язане соціальне прогнозування» 2. Навести конкретні сфери застосування соціального прогнозування у соціальній роботі	5	5, с. 557-564; 6, с. 88-123; 7, с. 47-48]
16	Методологічні аспекти вивчення методів прогнозування в прийнятті управлінських рішень		I. Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. II. Реферативні доповіді	5	1, с. 557-564; 3, с. 88-123; 5, с. 475-480]
17	Прогнозування у сфері соціального наркогизму (алкоголізація і дезалкоголізація суспільства)	Особливості політичного прогнозування	I. Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. II. Реферативні доповіді ПТК	4	1, с. 557-564; 2, с. 88-123; 8, с. 475-480]

Примітка: * Лекції проводяться щотижня – дві години, практичні заняття – по дві години через тиждень; ТК – тестовий контроль.

Політика дисципліни.

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, практичні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвідувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (<http://khnu.km.ua/root/files/01/06/03/006.pdf>). Виконуючи самостійну роботу з дисципліни, студент має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати завдання за новою темою.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Детальна інформація про критерії оцінювання усіх видів навчальної роботи з навчальної дисципліни висвітлені у її робочій програмі, що розміщена у MOODLE ХНУ <https://msn.khnu.km.ua/> на сторінці дисципліни. Здобувачі усіх форм навчання мають вільний доступ до робочих програм та інших документів з організаційно-методичного забезпечення навчальної дисципліни.

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ <https://bit.ly/3beBE48> Кожен вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності з урахуванням вагових коефіцієнтів, визначених для кожного виду робіт.

При оцінюванні знань здобувачів освіти використовуються різні засоби контролю, зокрема: тестовий контроль засвоєння теоретичного матеріалу з тем; усне опитування, оцінювання виконання вправ і завдань для перевірки набутих теоретичних знань і практичних навичок, оцінювання виконання і захисту індивідуальних проєктів. Якщо здобувач отримав негативну оцінку з якогось виду роботи, то він має ліквідувати заборгованість в установленому порядку.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Для здобувачів освіти денної форми навчання підсумкова оцінка являє собою суму середньозваженого бала з оцінок, отриманих за всі види робіт протягом семестру (60%

підсумкової оцінки), і бала, отриманого у ході іспиту (40% підсумкової оцінки). Для здобувачів освіти заочної форми навчання підсумкова оцінка являє собою суму середньозваженого бала з оцінок, отриманих за всі види робіт протягом семестру (50% підсумкової оцінки), і бала, отриманого у ході іспиту (50% підсумкової оцінки). Усі види роботи мають бути виконані позитивно.

Здобувачі мають право отримати знання з окремих тем дисципліни шляхом неформальної освіти і звернутися із заявою про перезарахування результатів неформальної освіти згідно з Положенням про порядок визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ <https://bit.ly/3BG8kP9>.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота студента (СРС)		ПКЗ
Усне опитування теоретичного матеріалу	Тестовий контроль	Практичне завдання	Проектна робота	іспит
0,2	0,2	0,1	0,1	0,4

Примітка: СРС – самостійна робота студента; ВК – ваговий коефіцієнт; ПКЗ – підсумковий вид контролю.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	СРС	Підсумковий контроль захід (іспит)
Практичне заняття	Контрольна робота	
0.3	0.2	0.5

Примітка: ВК – ваговий коефіцієнт; ПЗ-практичне заняття; КР-контрольна робота; ПТК-підсумковий контрольний захід

Оцінювання тестових завдань

Тестове завдання для кожного студента складається з п'ятнадцяти тестів. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 5.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у наведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1-3	4-8	9-13	14-15
Оцінка	2	3	4	5

Якщо відповідь на тестове завдання має 2-3 правильних значення, а студент зумів вказати частину з них, то сума балів у цьому випадку буде дорівнювати 0 балів.

На тестування відводиться 15 хвилин. Правильні відповіді студент записує у бланку відповідей. При цьому усі граfi повинні бути заповнені літерами, що відповідають правильним, на погляд студента варіантам. Через 15 хвилин студенти здають викладачу бланки відповідей. Викладач на наступному занятті оголошує результати тестування.

Бланк відповідей

1.	4.	7.	10.	13.
2.	5.	8.	11.	14.
3.	6.	9.	12.	15.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС:

Оцінка ECTS	Бали	Вітчизняна оцінка	
A	4,75 – 5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
B	4,25 – 4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75 – 4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25 – 3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00 – 3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.

FX	2,00 – 2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F	0,00 – 1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна робота і повторне вивчення дисципліни.

Контрольні питання з дисципліни:

1. Сутність соціального прогнозування та його специфіка у соціальній роботі.
2. Методи соціального прогнозування.
3. Напрями соціального прогнозування.
4. Проектування як елемент управлінської діяльності і його зв'язок із прогнозуванням.
5. Інформаційне забезпечення прогнозування і проектування.
6. Роль моделювання в прогностичному дослідженні.
7. Релігійне, утопічне і філософсько – історичне коріння теорії прогнозування.
8. Соціальне прогнозування на рубежі XIX – XX ст. Виникнення наукової фантастики й «міркувань про майбутнє».
9. Роль та значення наукових підходів О.Тоффлера в розвитку прогностичної науки.
10. Сутність глобалістики й альтернативістики. Концепція «альтернативної цивілізації».
11. Побудова вихідної (базової) моделі об'єкта соціального прогнозування.
12. Соціологічний показник і можливості його використання в прогностичному й проектному моделюванні.
13. Можливості трендового моделювання в прогностичному дослідженні.
14. Побудова моделі прогнозного гла.
15. Види прогнозування та їхня сутність.
16. Вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку соціального прогнозування як науки.
17. Теоретичний аспект соціального прогнозування як методу дослідження.
18. Розвиток соціологічного прогнозування в Україні.
19. Прогнозування в сфері економіки (праці).
20. Сутність прогнозування в сфері політики.
21. Очікувані й бажані зміни в соціальній структурі суспільства, у соціальній організації й соціальному управлінні.
22. Прогнозування в сфері сім'ї.
23. Прогнозування в освітній сфері.
24. Сутність прогнозування в науковій сфері.
25. Сутність прогнозування в медичній сфері.
26. Прогнозування в культурній сфері.
27. Прогнозування в демографічній сфері.
28. Прогнозування в екологічній сфері.
29. Прогнозування в сфері розвитку соціальної роботи.
30. Прогнозування в сфері соціології злочинності.

Рекомендована література

Основна:

1. Бестужев-Лада І.В., Наместнікова Г.А. Технологія прогнозування розвитку соціальних процесів. – К.: Пошук, 2022.
2. Попереду XXI століття: Перспективи, прогнози, футурологи: антологія сучасності Класична прогностика. / Редактор-компілятор І.В. Бестужев-Лада. - М.: Академія, 2020 року.
3. І.В. Бестужев-Лада, Г.А. Наместнікова. Соціальне прогнозування. Курс Лекції. - Одеса: Педагогічне товариство 2021.
4. Основи економічного та соціального прогнозування / Під редакцією В. Н. Мосіна, Д. М. Крука. - К.: Вища школа, 2024.
5. Ополянський М.П. Прогнозування та обґрунтування соціальної інновації. – К.: Наука, 2023.
6. Робочий зошит з прогнозування. Під редакцією І.В. Бестужева-Лади. К., Видавництво «Думка», 2023.
9. Теорія прогнозування та прийняття рішень / за редакцією С.А. Саркіяна. - Львів: Вища школа, 2017.
10. Яковлев А.М. Соціологія економічної злочинності. Одеса: Прогрес, 2022.

Додаткова:

1. Алексєєв В.Г., Соціальні нормативи и соціальне планування. Львів, Видавництво «Наука», 2014.
2. Банін А.П. Ефективність заходів з охорони природних ресурсів Ресурси. - Київ.: Прогрес, 2017.
3. Бахметова О.М. Методи демографічного прогнозування. - Київ.: Думка, 2022.
4. Бойчук М.С. Демографічні процеси та прогнози здоров'я населення. - Київ.: Видавництво РАО, 2017.
5. Баранюк Ф. Г. Експертні оцінки. - Київ.: Видавничий дім "Педагогічне товариство", 2019.
6. Венедиктов Д.Д. Прогнозування, довгострокове планування. Київ.: Думка, 2021.
7. Виноградов В.М. Гончарук С.І. Закони суспільства та наукове передбачення. - Київ.: Думка, 2021.

8. Вишневий С.М. Основи комплексного прогнозування. - Київ.: Прогрес, 2019.
9. Гончаренко А.М. Інтегроване прогнозування в системі "суспільство - навколишнє середовище". – К.: Віща школа, 2016.
10. Гордон Т. Новий Підходи до методу Дельфі // Науково-технічне прогнозування. Одеса.Яскравий., 2022.
11. Гражданніков Є.Д. Екстраполяційна прогностика. – Н.: Лада, 2021.
12. Добров Г.М. Прогнозування розвитку науки і техніки. - К.: Видавничий дім Академія наук, 2019
13. Добров Г.М.. Експертні оцінки в науково-технічному прогнозуванні. – Київ : Либідь, 2022.
14. Євланов Л.Г., Кутузов В.А., Експертні оцінки. - Наука, 2024.
15. Кудрявцев В.М. Причинно-наслідкові зв'язки в кримінології. - Київ: Видавничий дім, 2021.
16. Кульбовська Н.К. Прогнозування. – Київ. РАН, 2023.
17. Лаппо Г.М. Шляхи в майбутнє. – К.: Науковий Світ, Видавництво, 2022.
18. Лезгіна М.Л. Визначення прогнозування. - СПб.: Пітер, 2023.
19. Лисичкін В.А. Галузеве науково-технічне прогнозування. – Київ. Наука, 2023.
20. Мартино Дж. Технологічне прогнозування. - Київ.: Думка 2024.
21. Методологія демографічний прогноз / Передбачення. Під редакцією А. Г. Волкова. - Київ.: Наука, 2024.
22. Методологічні проблеми прогнозування та управління в галузі художньої культури. Червоний. А.А. Київ: Преса 2023.
23. Методологічні Проблеми соціального прогнозування. Під редакцією В.І. Купенко. – К.: Наукова думка, 2020.
24. Прогнозування для промисловості та державних установ. Яскравий. - Київ.: Прогрес, 2020.
25. Нікітіна А.Г. Передбачення як здатність людини. – Київ.: Еврика, 2023.
26. Пеньков Є.М. Соціальні норми є регуляторами поведінки особистості. СПб.: Видавництво ЛГУ, 2023.
27. Переверзін І.І. Прогнозування і планування. М.Львів: Видавництво РАО, 2022.
28. Печей А. Людські якості. – м.Київ.: Знання, 2020.
29. Плахов В.Д. Соціальна Норми: філософські основи загальної теорії. – м.Київ.: Знання, 2022.
30. Ропаків Н.І. Проблеми дослідження. - Київ: Прогрес, 2020.
31. Рибаківський Л.Л. Методологічні питання прогнозування чисельності населення. м.Миколаїв: Главник, 2020.
32. Рябушкін А.В. Розвиток суспільства.. – м.Львів: Суспільство, 2022.
33. Сафаров Р.А. Правове прогнозування / Право і соціологія. – м.Київ.: Видавництво академії наук, 2020.
34. Сватков Н.М. Планетарно-географічний прогноз. Київ: Думка, 2018.
35. Соціальні орієнтири Оновлення: суспільство і людина / П ред. Заславська. - Київ.: Думка, 2021.
36. Стадницький Г.В., Родіонов А.І. Екологія: Уч. посібник для вищих навчальних закладів. – м.Львів.: Радуга, 2021.
37. Суворов Л.Н. Аверкін А. Н. Соціальне прогнозування. - Харків.: Еврика ,2024.
38. Федоров М.В. Екологічний криза і соціальний прогрес. П.: Радуга 2023.
39. Філіппов Ф.Р. Соціологія освіти. Полтава, Укр. Прогрес, 2020.
40. Гельмер О. Аналіз майбутнього: метод Дельфі прогнозування для промисловості та державних установ. Київ : Либідь, 2022.